

Handläggare
Karin Wallqvist
Telefon: 08-508 25 181**Till**
Socialnämnden
2017-12-12

Utvärdering av införandet av korttidstillsyn enligt LSS inom valfrihetssystemet

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens rapport enligt detta tjänsteutlåtande.

Gillis Hammar
FörvaltningschefVeronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Den 1 juli år 2016 införde Stockholms stad valfrihet för insatsen korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). I budget år 2017 fick socialnämnden i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen utvärdera införandet av korttidstillsyn enligt LSS inom valfrihetssystemet. Utifrån utvärderingens sätt att mäta målen kan en sammanfattande bedömning bli att två mål uppfylls: kostnaderna för verksamheten ska inte öka samt att små och nya företag kan etablerat sig. Två mål uppfylls delvis: valfriheten för den enskilde ska öka samt målet att mångfalden ska öka- det ska finnas många aktörer med olika profiler och inriktningar. Ett mål uppfylls inte: kvaliteten i verksamheter ska öka. Utvärderingen visar också att införandet av valfrihetssystemet har förtydligat att korttidstillsyn är en verksamhet enligt LSS och inte enligt Skollagen samt vikten av att utveckla stadens brukarenkäter. Jämförelsen av resultat har gjorts över en relativt kort tid så resultatet i denna utvärdering bör tas med försiktighet.

Bakgrund

Den 1 juli år 2016 införde Stockholms stad valfrihet för insatsen korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i enlighet med socialnämndens beslut utifrån tjänsteutlåtande dnr 3.1.2-326/2015. I budget år 2017 fick socialnämnden i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen utvärdera införandet av korttidstillsyn enligt LSS inom valfrihetssystemet.

Ärendets beredning

Ärendet har arbetats fram inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor i samarbete med stadsledningskontoret och en arbetsgrupp bestående av representanter från socialförvaltningens administrativa avdelning, utbildningsförvaltningen samt Östermalms stadsdelsförvaltning. Utformningen av utvärderingen stämde inledningsvis av med socialtjänstakademiens ledamot Urban Markström, Umeå universitet.

Socialnämndens råd för funktionshinderfrågor har behandlat ärendet den 7 december och förvaltningsgruppen den 6 december.

Ärendet

Ansatsen i utvärderingen är att ge en beskrivning av före och efter införandet av korttidstillsyn inom valfrihetssystemet samt att redovisa resultat förknippade med de mål staden har för valfrihetssystem. Resultatet från utvärderingen är underlag för arbetsgruppens analys och förvaltningens synpunkter och förslag.

Metod

Följande metoder och källor har använts för att samla in information:

- Stadens brukarenkät för korttidstillsyn. En enkät som skickas ut till den enskilde och kan besvaras på papper via post eller digitalt via länk. Enkätundersökningen görs årligen under vår/sommar och första gången var år 2016. Den enskilde kan ta hjälp att besvara enkäten, och det resulterade i att 50 procent av enkäterna besvaras av någon annan än den enskilde.
- Enkät till beställande handläggare i samtliga stadsdelsförvaltningar. Mail med information och länk till digital enkät mailades till enhetschefer, de skickade den

vidare till berörda handläggare. Svarsperiod ca 3 veckor under maj/juni år 2017.

- Enkät till samtliga utförare av korttidstillsyn. Mail med information och länk till digital enkät. Svarsperiod ca 3 veckor under maj/juni år 2017.
- Intervjuer med utredare inom utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen, september/oktober år 2017.
- Statistik från stadens sociala system Paraplysystemet,
- Uppgifter från stadens ekonomisystem.

Avstämning av enkätsvar har gjorts med enhetschefer för beställande handläggare samt tjänstemän inom socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och stadsledningskontoret.

Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet

I kommunens skyldighet ingår att erbjuda fritidsverksamhet för skolungdom till och med 12 års ålder. Insatsen korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet enligt 9§7 LSS innebär att barn över 12 år med en funktionsnedsättning, som har förvärvsarbetande vårdnadshavare, har rätt till korttidstillsyn utanför det egna hemmet. Insatsen ska erbjudas innan och efter skoldagen samt under lovdagar, studiedagar och under längre lov som t ex sommarlov och jullov. Korttidstillsyn ska innehålla en avkopplande och aktiv fritid i trygg miljö med goda vuxenförebilder. Den ska främja social gemenskap samt ge fysisk och psykisk stimulans. Behovet av tillsyn kan variera och måste därför kunna utformas på ett flexibelt sätt.

Den enskilde ansöker om korttidstillsyn hos handläggare i sin stadsdelsnämnd. Om ungdomen bedöms tillhöra personkretsen inom LSS och har ett behov av insatsen har denne rätt till insatsen. I och med införandet av valfrihetssystem är det ungdomen tillsammans med förälder/vårdnadshavare som väljer vilken av de utförare som anslutits till valfrihetssystemet som ska ge den beviljade insatsen.

Den 1 oktober år 2015 fanns 394 enskilda med verkställda beslut om korttidstillsyn från staden. Motsvarande siffra för den 1 oktober år 2016 var 415, varav flickor 157 och 258 pojkar och för år 2017 var det 408, varav 163 flickor och 245 pojkar.

En inventering från januari år 2015 visar att korttidstillsyn vid det tillfället utfördes av:

- 27 kommunala utförare i Stockholms stad
- 22 utförare i enskild regi
- 14 kommunala utförare i annan kommun i länet
- 1 statlig (specialpedagogiska myndigheten)

De allra flesta utförare av korttidstillsyn är skolor men ett fåtal utförare är parklekar eller egna fristående verksamheter. Utförarna omfattar skolor på både grund- och gymnasienivå.

Införandet av valfrihetssystem

Innan valfrihetssystem för korttidstillsyn för skolungdom över 12 år infördes, ansvarade utredande handläggare vid stadsdelsförvaltningen för att hitta plats hos någon av utförarna och verkställa gynnande beslut. Handläggaren beaktade den enskildes önskemål och upprättade individavtal med utförare av insatsen. I samband med avtalet förhandlades om krav på innehåll i insatsen och ersättning.

Ersättningssystemet

I budget år 2015 fick socialförvaltningen i uppdrag att genomföra en upphandling för korttidstillsyn utifrån lagen om valfrihetssystem (LOV). Förvaltningen föreslog att bedömning-och förmedlingsgruppen, som är placerad under socialnämnden, gavs i uppdrag att bedöma ersättningsnivåer för de som beviljats insatsen korttidstillsyn. Det överensstämmer med hur de flesta andra insatser enligt LSS hanteras inom valfrihetssystemet. Ett bedömningsinstrument för resursmätning, för att fastställa vilken ersättningsnivå den enskilde omfattas av, utarbetades för att passa insatsen korttidstillsyn. Utifrån uppdrag i budget år 2015 togs specifik hänsyn till behovet som personer inom autismspektrumtillstånd har. Ersättningsnivåer samt tillhörande schablon till stadsdelsförvaltningen och peng till utföraren, anpassade för korttidstillsyn, fanns utarbetade av stadsledningskontoret sedan tidigare. De justerades till en omfattning istället för hel och deltid eftersom det efter en kartläggning fanns många som deltog heltid på loven och mindre under terminerna. Se stadens budget för aktuell ersättning.

Ersättningssystemet medförde att insatsen från och med den 1 juli år 2016, då valfrihetssystemet och de första avtalen med utförarna började gälla, finansierades inom stadens prestationsrelaterade system istället för det fasta anslaget. Nu ligger kostnaden inom det prestationsrelaterade anslaget vilket gör att beställande stadsdelsförvaltning får ersättning utifrån antal enskilda i respektive

ersättningsnivå gällande korttidstillsyn. Kostnaden beräknas utifrån två mätningar, en på våren och en på hösten. Beställande handläggare har möjlighet att ansöka om särskild redovisning för de enstaka som har kostnader som inte täcks inom ersättningsnivån. En schablon betalas då ut, i relation till respektive nivå. Om utföraren inte är nöjd med den ersättningsnivå som tilldelats så har de möjlighet att via handläggaren inkomma med klagomål eller förändrade behov. Det är i likhet med andra prestationsrelaterade insatser inom valfrihetsystemet.

Anvisningarna för resursmätningar och den enskildes val av utförare uppdaterades så att de omfattar insatsen korttidstillsyn. Stadens digitala sociala system, Paraplysystemet, uppdaterades så att handläggare och utförare kan hantera beställningar, aviseringar av ersättningsnivåer, genomförandeplaner och fakturor för insatsen korttidstillsyn.

Upphandlingen

Ett förfrågningsunderlag utarbetades och en upphandling inleddes enligt LOV för korttidstillsyn inom länet. I likhet med andra insatser enligt LSS inom valfrihetssystemet så går det att ansöka om att ansluta sig var fjärde månad. De som godkänns får tillsvidareavtal och ansluts till Paraplysystemet. Information om verksamheterna publiceras på stadens hemsida, Hitta och jämför service, så att den enskilde kan ta del av den för att välja verksamhet.

De verksamheter som ansöker och godkänns följs upp på verksamhetsnivå av socialförvaltningen med stöd av en utvärderingsmall och på individnivå av den beställande nämnden, samt genom brukarenkäter från stadsledningskontoret. Upphandlingen enligt LOV tillhandahåller en gemensam avtalsgrund som ger förutsättningar för lika krav och ersättning till utförare som ger stöd och service till stadens medborgare.

Måluppfyllelse

Nedan redovisas resultat av uppföljningen av respektive mål som finns för valfrihetssystem i Stockholms stad. Utifrån dessa sätt att mäta målen kan en sammanfattande bedömning bli att två mål uppfylls, två uppfylles delvis och ett uppfylles inte.

Valfriheten för den enskilde ska öka

Målet anger att valfriheten ska öka. I stadens brukarenkät ställs frågor om val av insats. Genom att jämföra resultat från brukarenkäten mellan år 2016 och år 2017 kan en antydan ges till vad den enskilde och deras företrädare anser. Svarsfrekvensen år 2016 var 40 procent och år 2017 var den 45 procent. På påståendet *Jag har själv valt den korttidstillsyn som jag går på* har 71 procent svarat stämmer ganska bra eller stämmer helt år 2016. På samma fråga har 64 procent svarat stämmer ganska bra eller stämmer helt år 2017. Det innebär att resultat har sjunkit mellan dessa två år.

Påståendet om att välja själv har ställts till alla enskilda med insatsen och har sammanställts på totalen. Resultatet skiljer sig dock beroende på vilken stadsdel den enskilde bor i. Lägst valfrihet uppger de som bor i upptagningsområdet för Älvsjö samt Farsta stadsdelsförvaltningar, där uppger 40 procent respektive 43 procent att påståendet stämmer ganska bra eller stämmer helt. De stadsdelsförvaltningar som haft största minskningen i procentenheter är Skarpnäck respektive Skärholmen, som minskat med 39 procentenheter respektive 37. Högst valfrihet upplever de som bor på Östermalm, Bromma och Norrmalm med 100 procent respektive 90 och 88. Antal svarande varierar från 7 till 13 personer inom stadsförvaltningarnas upptagningsområden. Antalet svarande utgör en liten grupp per område och det medför att synpunkter från några få kan få stort genomslag. Resultaten visar att de som svarat upplever olika möjlighet att välja korttidstillsyn beroende på vilken stadsdelsförvaltning de tillhör. Målet kan därför bedömas som att det uppfylls delvis.

I samtal med några enhetschefer för beställande handläggare uppges att det för enskilda som ska börja på korttidstillsyn hänvisas att välja mellan de verksamheter som ingår i valfrihetssystemet. De som har en pågående insats sedan innan valfrihetssystemet, har på grund av bland annat kontinuitet, haft möjlighet att gå kvar även om verksamheten inte omedelbart gått med i valfrihetssystemet.

Den enskilde ska få information och göra ett eget val av utförare för insatsen. Som stöd i att välja finns tjänsten Hitta och jämför service på stadens hemsida. Där presenteras bl a de verksamheter som finns inom valfrihetssystemen. Det är i enlighet med lagen om valfrihetssystem 9 kap 1 § ”Den upphandlande myndigheten ska till enskilda lämna information om samtliga leverantörer som myndigheten tecknat kontrakt med inom ramen för valfrihetssystemet. Informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig”. Det har under en period

saknats samlad information om alla de verksamheter med korttidstillsyn som ingår i valfrihetssystemet.

Mångfalden ska öka. Det ska finnas många aktörer att välja bland, med olika profiler och inriktningar

I maj år 2017 genomfördes en kartläggning av antalet verksamheter med korttidstillsyn i länet, som är aktuella för enskilda i Stockholms stad med beslut om korttidstillsyn. I samband med det gjordes en totalundersökning via enkät till verksamheter, samt en mätning av antalet verksamheter inom valfrihetssystemet, LOV. Nedan redovisas resultaten:

Utvärdering av korttidstillsyn maj 2017

Regiform	Antal verksamheter	Antal verksamheter inom LOV	Andel % inom LOV	Antal svarande på enkäten	Andel % svarande på enkäten
Stadens egen regi i skolorna	20	20	100	16	80
Stadens egen regi i stadsdelsförvaltningarna	6	6	100	4	67
Enskild regi	24	10	42	10	42
Annan kommuns regi i länet	16	0	0	4	25
Statlig regi	2	0	0	0	0
Totalt, oavsett regiform	68	36	53	34	50

När valfriheten infördes så omfattades verksamheterna inom stadens egen regi i skolorna och stadsdelarna samt entreprenader utan att behöva ansöka. Andra kommuner kan ansöka om att ingå in i valfrihetssystemet men har troligen inte samma incitament som ett företag bland annat på grund av sitt givna upptagningsområde. Sedan införandet av valfrihetssystemet har 11 verksamheter i enskild regi ansökt och blivit godkända, en verksamhet har under den tiden också valt att avbryta avtalet. Under perioden har totalt två verksamheter av de sökande inte godkänts, den ena var från en annan kommun och den andra i enskild regi. Inga ansökningar har kommit in vid de två senaste ansökningstillfällena.

Målet mäts utifrån svar i enkät till utförarna om målgrupp och spetskompetens. Det finns ingen insamlad information att jämföra

med innan valfriheten infördes. Det går att titta på skillnaden mellan de som i dag ingår och de som inte ingår, och som svarat på enkäten.

Målgrupp

I enkäten till utförarna ställdes en fråga om vilken målgrupp utföraren vänder sig till. Det vanligaste svaret var: ungdomar med funktionsnedsättningar som tillhör alla eller någon av personkretsarna för LSS. Någon verksamhet nämnde specifikt autismspektrum och någon verksamhet personer med omfattande behov av stöd som går i träningskola, medan någon nämner att de inte kan ta emot gruppen med omfattande behov.

De skillnader som finns gällande vad som uppgivits som målgrupp mellan de som inte ingår och de som ingår är en verksamhet som utför korttidstillsyn i det egna hemmet. Det ingår inte i upphandlingen för valfrihetssystemet eftersom det är så specifika förhållanden som genererar andra former av krav och ersättning, samt att det inte utgör huvudregeln för korttidstillsyn. Den verksamheten uppger att de har *en* deltagare från Stockholms stad när enkäten genomfördes.

Från två verksamheter som inte ingår i valfriheten gavs svar att deras målgrupp endast är elever som redan går i skola där. De verksamheter som ingår i valfriheten har inte angivit det i denna enkät. Det har dock framgått sådana önskemål i samband med ansökningar till valfrihetssystemet samt i verksamheternas texter på Hitta och jämför service. Verksamheterna ska kunna profilera sig men inte utesluta att ta emot någon. Flera verksamheter med korttidstillsyn har specifika målgrupper. En verksamhet inom valfrihetssystemet anger att deras målgrupp är pojkar med ADHD/Asperger. Det är ovanligt att en verksamhet endast tar emot deltagare av det ena könet. Valfrihetssystemet utgår från den enskildes val och därför ska den enskilde kunna välja samtliga leverantörer som är antagna i valfrihetssystemet. Det behöver dock stämma överens med vilken målgrupp som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) givit tillstånd för.

Spetskompetens

I enkäten till utförarna finns frågan om vilken spetskompetens som finns hos personalen i verksamheten, förutom grundläggande kunskap om funktionsnedsättningar. I en sammanställning av svaren framgår att det i verksamheter både inom och utanför valfriheten finns specifik kunskap om kommunikation, pedagogik, bemötande och olika aktiviteter som t ex dans, hantverk, data och musik. Den skillnad som kan urskiljas är att en verksamhet utanför

valfrihetssystemet uppger spetskompetens inom teckenspråk och en om att arbeta med icke-seende.

En orsak till att göra avsteg från att välja en utförare utanför valfriheten kan vara om det finns starka skäl utifrån den enskildes behov. Ett brett utbud av verksamheter är därför viktigt för ett väl fungerande valfrihetssystem. Resultatet från enkäten kan tolkas som att målet delvis uppfylls.

Information och orsak att inte ingå i valfrihetssystemet

I utvärderingsenkäten till utförarna fick de fråga om de anser att verksamheten fick tillräcklig information om införandet av valfrihetssystem för insatsen korttidstillsyn för skolungdom över 12 år. Av de som svarade angav 65 procent att de fått tillräcklig information. Bland de övriga 35 procenten angav flera att de saknade mer information samt utbildning om ParaSoL.

I enkäten till utförarna framgår att av de sju som besvarat enkäten och ännu inte ingår i valfriheten, så uppger en att de ska ansöka inom en snar framtid, två uppger annat eller vet ej och fyra att de beslutat att inte ansöka. Orsakerna att inte ansöka är: verksamheten har få elever från Stockholms stad, vill endast ta emot elever från sin egen skola, för höga krav utöver lagar och föreskrifter jämfört med ersättningen, problem med ParaSol, sena beställningar, svårt att nå handläggarna och omorganisation i sin egen verksamhet.

Kvaliteten ska öka genom att brukarna kan välja de insatser som har en god kvalitet.

På Hitta och jämför service ska resultaten från brukarenkäterna ligga, om det finns minst fem besvarade enkäter från verksamheten. Resultaten ger brukaren ett mått på verksamhetens kvalitet och gör att de kan välja och därmed även välja bort verksamheter.

Målet mäts genom en jämförelse mellan åren 2016 och 2017 av ett index för nöjdhet. Index har skapats utifrån resultatet från följande fem påståenden i brukarenkäten:

- Jag har själva varit med och planerat det stöd (hjälp) jag får
- Personalen lyssnar på mig,
- Jag får det stöd (hjälp) jag behöver
- Jag känner mig trygg på min korttidstillsyn
- Jag är nöjd med min korttidstillsyn.

I en jämförelse av samtliga svar mellan de två senaste åren framgår att nöjdhetsindex sjunkit från 84 procent år 2016 till 80 procent år 2017.

I en jämförelse mellan åren 2016 och 2017 för de verksamheter som i maj år 2017 kom att ingå i valfrihetssystemet med de som inte ingår syns att index också har sjunkit. De som ingår i valfriheten har sjunkit från 84 till 79 procent, de som är utanför valfriheten har sjunkit från 90 till 84 procent.

Jag får den hjälp jag behöver är en central fråga. Resultatet har sjunkit. Inom valfriheten år 2016 till 2017 har det sjunkit från 89 procent till 77. För de verksamheter utanför valfriheten sjönk det mellan samma år från 92 procent till 71. På påståendet *Jag har själv varit med och planerat det stöd (hjälp) jag får* har resultatet sjunkit från 56 procent till 50 för de inom valfriheten och ökat från 52 till 53 procent för de utanför valfriheten.

Andra verksamheter med insatser enligt LSS har haft en mer stabil index mellan åren 2016 och 2017. För korttidshem har det ökat från 84 procent till 85 procent mellan åren 2016 och 2017 och för daglig verksamhet ligger det oförändrat på 89 procent.

Sammanfattningsvis kan resultaten tolkas som att målet inte uppfylls.

Det ska vara lätt för små och nya företag att etablera sig.

Enkäten till utförare visar att bland de företag som svarat på enkäten och som är med i valfriheten så skattar en av fyra stycken företag sig som stora respektive medelstora medan två stycken anger att de är små. På fråga om ålder på företaget så uppger fyra av fem stycken att de funnits i mer än 10 år. Ett företag uppger att de funnits i mellan 1-5 år.

Valfrihet för korttidstillsyn har funnits i ca 1 år. Under den tiden har 11 företag som är både stora och små samt nya respektive väletablerade ansökt och blivit godkända. Det kan tolkas som att målet uppfylls.

Konkurrensneutralitet ska råda inom valfrihetssystem. Krav och ersättning ska vara lika oavsett regiform.

Kostnaderna för verksamheten ska inte öka

I dag går det att jämföra år 2015, då hela kostnaden för beställande stadsdel låg inom det fasta anslaget, med år 2016 då halva kost-

naden låg inom det fasta och halva inom det prestationsrelaterade. Den 1 oktober år 2015 fanns 394 verkställda beslut för enskilda i Stockholms stad med korttidstillsyn. Utfallet för året blev 77 miljoner kronor, det motsvarar i genomsnitt 195 431 kronor per verkställt beslut. Motsvarande siffra den 1 oktober år 2016 är 415 verkställda beslut, varav kvinnor 157 och män 258. Utfallet det året var 72 miljoner kronor, den genomsnittliga kostnaden per verkställt beslut blir då 173 494 kronor. Kostnaderna har därmed sjunkit. Kostnader för skolskjuts ingår inte i ersättning för korttidstillsyn.

En beställare har ansökt om särskild redovisning och fått det beviljat.

I dag finns fyra ersättningsnivåer, den enskildes behov bedöms och utföraren får en ersättning i relation till respektive nivå. Omfattningen den enskilde går i verksamheten ingår inte i nivåbedömningen, utföraren tilldelas satt peng oavsett den enskildes närvarade tid i verksamheten. Omfattningen är spridd mellan att endast delta på lov, eller ett par timmar i veckan till att delta varje dag inklusive stora delar av loven.

Många har bedömts till nivå 2. Där indelas de som har personlig assistans med sig i korttidstillsynen. Utjämning har dock skett mellan prestationsavläsningen hösten år 2016 och våren år 2017. I augusti år 2016 var det 232 av 439 och i mars år 2017 var det 218 av 427. I en jämförelse med insatsen korttidsvistelse så är det också flest antal inom nivå 2 av 3.

I enkäten till handläggarna uppger 40 procent (19 st) av 48 svarande handläggare, att de har förhandlat individuella avtal. Av dessa anser 21 procent (4 st), att individuellt förhandlad ersättning till utföraren överensstämmer med pengarna inom LOV. Ytterligare 74 procent (14 st), anse att det gör det för några och 5 procent (1st), att det inte överensstämmer för något individuellt avtal.

I enkätsvaren från utförarna anger 20% (7 st) att de behövt anpassa verksamheten i samband med att Stockholms stad infört valfrihetssystem. På frågan om vad och varför har sex verksamheter inom stadens egna skolor svarat. Av dessa anger två att de får mindre peng respektive att de har mindre resurser att göra aktiviteter pga ersättningsnivåerna. En uppger sänkt personaltäthet och mindre lägerverksamhet pga skolans ekonomiska situation och en annan uppger förlängda öppettider och begränsat utrymme för stängt under planeringsdagar. En annan uppger att dokumentationen tar tid. Någon hänvisar till bidragshanteringen.

Bedömning och förmedlingsgruppen, som bedömer ersättningsnivåerna, har uppmärksammat att det under intervjuerna inför mätningarna varit svårt för verksamheter som har skola och korttidstillsyn att separera på dessa olika verksamheter. De behov som den enskilde har under skoltid finns inte alltid under tiden på korttidstillsyn på grund av olika krav och aktiviteter. Med tiden har det dock blivit lättare att skilja verksamheterna åt i de sammanhang där bedömnings och förmedlingsgruppen återkommit till samma verksamhet för att göra flera bedömningar.

Målet kan bedömas som uppfyllt.

Den enskildes perspektiv

I och med ett valfrihetssystem så har den enskilde rätt att välja utförare efter att den ansökt om insatsen och fått ett gynnande beslut. Det valet görs möjligt med hjälp av information om verksamheterna som presenteras på Hitta och jämför service. Det ska vara möjligt att välja och byta mellan de som är med i valfrihetssystemet. Om den enskilde vill gå på korttidstillsyn i en verksamhet som inte har ansökt och blivit beviljad att ingå så är detta endast möjligt vid särskilda skäl utifrån den enskildes behov.

Vid införandet av valfrihetssystemet gavs de enskilda med pågående beslut möjlighet att ha kvar sin insats i den verksamhet de går på, även om den ännu inte gått med i valfrihetssystemet. Detta är möjligt på grund av behov av kontinuitet för den enskilde. De som får nya beslut har möjlighet att välja på verksamheter inom valfrihetssystemet.

I dagsläget är det oklart hur pass vanligt det är att den enskilde valt en annan verksamhet för korttidstillsyn än den som ligger i den skola den enskilde går i. Det finns inte heller uppgifter om det skett något byte av verksamheter sedan valfriheten infördes. Detta skulle kunna mätas genom att ha en fråga i brukarenkäten som frågar om den enskilde valt verksamhet i sin egen skola och bytt verksamhet det senaste året.

Resultatet i brukarenkäten har använts som underlag i denna utvärdering. Brukarenkäten besvaras endast till ca 16 procent av den unge själv. Gruppen som svarat att de fått hjälp av någon annan utgör 34 procent och hela 50 procent har svarat att någon annan har svarat åt dem.

Beställarna

De handläggare som möter enskilda som ansöker om korttidstillsyn har i och med införandet i viss mån fått förenklade arbetsätt. De har gemensamt avtal som inkluderar krav och ersättning för verksamheterna inom valfrihetssystemet, socialförvaltningen gör uppföljningar på avtalsnivå, beställningar och genomförandeplaner skickas digitalt via Paraplysystemet. Kostnaden hanteras inom det prestationsrelaterade anslaget vilket gör att platser som håller valfrihetssystemets ersättningsnivå täcks inom budgeten.

Individuella avtal görs i relativt stor utsträckning, men förväntas minska då fler verksamheter ansluter sig och enskilda uppmanas att välja bland dessa. I valfrihetssystemet för korttidstillsyn finns också en administrativ och ekonomisk kontroll. Det stämmer överens med vad som bland annat framgår i en utvärdering av valfrihetssystemet för sysselsättning inom socialpsykiatri, *I valet och kvalet*, Urban Markström m fl, 2014.

Utförarna

De flesta inom valfrihetssystemet har behövt lärt sig ett nytt digitalt system för social dokumentation, ParaSol. Det kan ge en säkrare hantering av information som beställningar, genomförandeplaner och fakturor. De som ingår har ett nytt ersättningssystem. Om de haft ersättning i jämförelse med fritids i stadens skolor så kan ersättningen för nivå 1 och 2 ha sjunkit och för nivå 3 och 4 höjts. Ersättningen utgår numera utifrån kriterierna i insatsen korttidstillsyn. Tjänstemän inom utbildningsförvaltningen menar att införandet av valfrihetssystemet har förtydligat att korttidstillsyn är en verksamhet enligt LSS och inte enligt Skollagen. Därmed ska verksamheten uppfylla kraven och målen för LSS.

Jämställdhetsanalys

Fler pojkar hade insatsen korttidstillsyn den 1 oktober 2016, det vill säga 258 pojkar och 157 flickor. Det utgör 62 procent pojkar och 38 procent flickor. Det stämmer överens med generella bilden av att fler män har LSS insatser i Stockholms stad än kvinnor. Det är särskilt stor skillnad i åldersgruppen 7-22 år i oktober 2016. Där utgör 33 procent flickor alla av de med insatser enligt LSS, och pojkar 67 procent. För mer information se *Socialtjänstrappport år 2016, en beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad*. En förklaring kan vara att det är fler pojkar som får diagnos som tillsammans med ett påvisat behov genererar rätt till insats enligt LSS.

Det är fler pojkar än flickor som svarat på brukarenkäten. År 2016 var det 69 procent pojkar och 31 procent flickor och år 2017 var det 63 procent pojkar och 37 procent flickor. Det visar att resultatet är relativt representativt för målgruppen.

Svaren i brukarenkäten skiljer sig lite mellan könen. Påståendet *Jag får den stöd (hjälp) jag behöver* instämde 86 procent flickor år 2016 och 91 procent pojkar. År 2017 var förhållandet omvänt. Då instämde flest flickor, det vill säga 83 procent, och endast 78 procent pojkar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen menar att det kan ta 2-4 år innan man ser effekterna av valfrihetssystemet. Det kan ta tid innan målgruppen vet om att de har möjlighet att välja, att alla rutiner kring nivåbedömningarna har inarbetats hos både beställare och utförare och att kraven på verksamheterna inom valfrihetssystemet är kända och uppfylls. Resultatet i denna utvärdering bör tas med försiktighet och följas över tid. Vissa parametrar kan följas upp i samband med den årliga socialtjänstrapporten som socialförvaltningen sammanställer. Flera av målen utvärderas med resultat från brukarenkäten. Svarefrekvensen är relativt låg och svar från den enskilda utgör endast 16 procent av de som svarat. Det gör att den unges egna synpunkter inte säkert är de som utgör svaren i brukarenkäten. Förvaltningen föreslår att det blir möjligt för den enskilde att besvara brukarenkäten med hjälp av enkätverktyg som t ex Pict-o-stat. Det verktyget testades inom bostad med särskild service för vuxna enligt LSS och den brukarenkäten fick då en svarefrekvens på 77 procent.

För att öka valfriheten för den enskilde behöver informationen om alla medverkande verksamheter inom valfrihetssystemet finnas på Hitta och jämförservice. Informationen ska vara uppdaterad och korrekt. Förvaltningen föreslår att ansvariga förvaltningar kontinuerligt säkerställer att detta sker. Korrekt information gör det tydligare för både enskilda och handläggare om vilka utförare som finns att välja bland inom valfriheten, samt information om deras inriktning och resultat från brukarenkätorna.

I enkäten till utförarna angav flera att de saknade information samt utbildning om ParaSoL. Förvaltningen har tidigare arrangerat utbildningar i ParaSol och föreslår att det arbetet fortsätter samt att utbildningsbehovet för nya sociala system kommer att tillgodoses för utförarna.

Det är två verksamheter som inte ingår i valfriheten som svarat att deras målgrupp endast är elever som redan går i skola där. Det innebär troligtvis att de inte kommer att gå med i valfriheten eftersom man då ska kunna ta emot elever från andra skolor. De som ingår i valfriheten har sådana önskemål i samband med ansökningar till valfriheten. Det motverkar möjligheten för enskilda att välja fritt. Förvaltningen föreslås titta över formuleringen av målgrupp i förfrågningsunderlaget samt på Hitta och jämförservice och förtydliga vad som gäller.

Inom valfrihetssystem ska det vara lika förutsättningar för verksamheter oavsett regiform. Förvaltningen föreslår att i framtida utvärderingar bör formulering om konkurrensneutralitet läggas till som ytterligare mål.